

Motion till riksdagen 2013/14: MJ1

**av Matilda Ernkrans m.fl. (S)
med anledning av prop. 2012/13:191**

En hållbar rovdjurspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att det övergripande målet för rovdjurspolitiken ska vara följande: *Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga stammar av rovdjuren som ger en biologisk mångfald, uppnår riksdagens miljö kvalitetsmål samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.* Riksdagen avslår med det regeringens föreslagna mål (förslagspunkt 1).
2. Riksdagen avslår regeringens förslag i den del som gäller referensvärden för varg, lodjur, järv och björn (förslagspunkt 2–5).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Naturvårdsverket att tillsammans med Jordbruksverket fatta beslut om gynnsam bevarandestatus för varg, björn, lo och järv.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en permanent vargkommitté.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta kontinuerliga kontrollstationer för att bedöma och uppdatera den svenska isolerade vargpopulationens genetiska status.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en ökad regional delegering av jaktbesluten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rovdjursstammarna ska begränsas med jakt i de områden där sociala konflikter mellan människa och rovdjur är stor.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag vad det gäller kungsörn (förslagspunkt 6).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag gällande kungsörn och dess förvaltning där det fastslås att någon annan jakt än skydds jakt under mycket speciella förhållanden inte är aktuell för kungsörn i Sverige.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en översyn av samernas ersättningssystem för rovdjurskador.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket för ersättning för rovdjurskador och för förebyggande åtgärder även utanför renskötselområdet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föryngringar av varg inte ska ske i renskötselområdet.

Motivering

Sverige måste på riktigt hitta en väg för rovdjurspolitiken som bär framåt. Det behövs mer av samverkan och respekt för både människa och rovdjur. Både ekologiskt och historiskt har rovdjuren en plats i den svenska naturen.

De senaste åren har dock jakt på varg, som är det rovdjur som orsakar störst konflikter, stoppats på grund av oenighet och oklarheter. Nu är regeringen på väg att göra om misstagen. Det är dags att bygga för en framtid där beslut kan realiseras och vi tillsammans kan lita på att det är i verkligheten som skillnaden kommer att märkas.

Vi ställer oss bakom mycket av grundtankarna i regeringens rovdjursproposition. Vi socialdemokrater har under många år hävdat att rovdjurspolitiken kräver samförstånd snarare än konflikt för att hålla långsiktigt.

När Vargkommittén presenterade sitt förslag¹ var läget för första gången på många år hoppfullt om att det fanns ett politiskt spår för att överbygga de konflikter som funnits under lång tid. De mest inflytelserika organisationerna på båda sidor var beredda att försöka hitta en väg framåt. Men detta unikt känsliga läge slarvade regeringen bort genom att ha alldeles för bråttom. Vargkommitténs förslag remissbehandlades inte på vanligt sätt, och förslagen som regeringen sedan lade fram var inte förankrade eller diskuterade.

Vår rovdjurspolitik

En lyckad rovdjurspolitik måste bygga på att det finns en bred acceptans för den förda politiken. Till det finns det inga genvägar. Det behövs en politik som håller långsiktigt.

Vi ställer oss bakom mycket av grundtankarna i propositionen kring förvaltningen av rovdjursstammarna. Vi menar allvar med att rovdjurspolitiken måste gå från konflikt till bredare samverkan.

Vi vill dock stryka under att vetenskapligt underlag gällande genetik måste finnas på plats och ingå som underlag för att kunna bedöma gynnsam bevarandestatus för alla våra svenska rovdjur. Samtidigt vill vi vara tydliga med

¹Åtgärder för Samexistens mellan människa och varg (SOU 2013:60).

att rovdjuren måste begränsas i områden där de skapar problem för tamdjurs-hållning eller ger andra socioekonomiska effekter. Människan måste sättas i centrum. Med tiden när den naturliga invandringen ökat, den genetiska statusen förbättrats och övriga faktorer är gynnsamma så är vår uppfattning att vi håller fast vid antagandet om en miniminivå på 200 vargar.

Vi har kommit långt i svensk rovdjurspolitik. Arbetet med att återskapa rovdjursstammarna är mycket framgångsrikt. Nu behövs en beslutsmässig, ökad, regional förvaltning med ett stort lokalt inflytande, en förvaltning där också det totala rovdjurstrycket måste vara en aspekt.

Regeringen har hittills misslyckats med att begränsa rovdjursstammarna i områden med hårt rovdjurstryck och där stora konflikter mellan människa och varg finns. Priset för det får människor på landsbygden betala.

Nu behöver beslut fattas som kombinerar gynnsam bevarandestatus med respekt för människors möjligheter att bo och verka på landsbygden. Sverige måste återfå och ta förtroendet att hantera landets rovdjurspolitik.

Övergripande mål för rovdjurspolitiken

Regeringens förslag till övergripande mål saknar en integrering och ett hänsynstagande till riksdagens miljö kvalitetsmål "Ett rikt växt- och djurliv". För oss socialdemokrater är målet med rovdjurspolitiken bredare än begreppet "gynnsam bevarandestatus". Vi föreslår därför ett annat övergripande mål för rovdjurspolitiken än regeringens – ett mål där riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål och socioekonomisk hänsyn finns integrerade.

Vi delar regeringens uppfattning att rovdjursstammarna måste begränsas för att inte påtagligt försvåra tamdjurshållning och för att ta socioekonomisk hänsyn. Det är mycket viktigt och bärande i vår politik att människan sätts i centrum. Riksdagen bör därför fatta beslut om ett mål för rovdjurspolitiken som integrerar miljömål och socioekonomisk hänsyn. Vi ser en risk i att regeringens förslag till mål kan leda till att riksdagsbesluten om miljö kvalitetsmålen och målet för rovdjuren kan hamna i konflikt med varandra när myndigheter och jurister ska fatta beslut. Vi föreslår därför att det övergripande målet för rovdjurspolitiken ska vara detta: *Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga stammar av rovdjuren som ger en biologisk mångfald, uppnår riksdagens miljö kvalitetsmål samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.*

Detta mål innebär en möjlighet att begränsa rovdjursstammarna i de områden där t.ex. tamdjurshållning och rennäring påverkas av rovdjurstrycket samtidigt som det uttrycker en ambition och ansvar också för ett rikt växt- och djurliv.

Gynnsam bevarandestatus

Gynnsam bevarandestatus är en situation där arten är livskraftig, både kvalitativt och utbredningsmässigt, och med goda utsikter att vara så även i framti-

Fel! Okänt namn på

den. Det faktum att arten inte är hotad räcker inte för att uppnå gynnsam bevarandestatus. Begreppet innebär mer än att arten undviker utrotning. Flera faktorer ska vara uppnådda. För att kunna fastställa dessa ska en sårbarhetsanalys tas fram. Att avgöra gynnsam bevarandestatus är ett viktigt arbete som tjänar på att göras i bred samverkan och där vetenskapliga underlag måste vägas in.

Ett förslag från Vargkommittén (SOU 2013:60)² är att regeringen ska uppdraga till Naturvårdsverket att i dialog med Jordbruksverket skyndsamt fatta beslut om gynnsam bevarandestatus för varg. Vi menar att detta förslag är värt att pröva för att flytta den svenska rovdjurspolitiken från överklaganden och fastlåsta positioner till en verklighet där beslut kan fattas och efterlevas till gagn för människor och rovdjur. Vi anser därför att Naturvårdsverket tillsammans med Jordbruksverket ska bedöma gynnsam bevarandestatus. Vi vill vara lite tydligare med samverkan mellan Naturvårdsverket och Jordbruksverket än utredningen. Anledningen till det är att vi vill klargöra att tamdjurshållning inte påtagligt ska försvåras och att socioekonomisk hänsyn ska tas. De båda myndigheterna bör också inhämta synpunkter från olika intressen i frågan. Ett sätt att göra detta är att regeringen inrättar en permanent vargkommitté med bred representation.

Vår uppfattning är att denna lösning har potential att få en bred acceptans – inte av alla som det bästa, men av många som det bästa genomförbara. Riksdagens uppgift blir att fastställa det övergripande målet för rovdjurspolitiken, ett mål som enligt vår uppfattning ska rymma både respekten för människa och rovdjur.

Den svenska vargstammen, till skillnad från övriga svenska rovdjur, är en isolerad population med svag genetik. Av den anledningen vill vi framhålla att förslaget om kontinuerliga kontrollstationer för att bedöma vargens genetiska status innebär att när nya sårbarhetsanalyser kommer fram som också väger in en bredare genetik så kan referensvärdet för vargpopulation komma att behöva omvärderas utifrån nytt vetenskapligt underlag.

Vi tror inte på ”konstgjord” utplantering; vi menar att den naturliga invandringen är tillräcklig. Vargen kan med tiden ytterligare stärka sin genetiska status genom just naturlig invandring, tid och långsiktiga förvaltningsplaner.

När det gäller björn, lo och järv finns redan fastställd och inrapporterad gynnsam bevarandestatus. Det gjordes sommaren 2013³. När det gäller varg så gjordes aldrig någon bedömning av gynnsam bevarandestatus i rapporteringen i somras.

Vi menar att regeringen ska uppdraga till Naturvårdsverket att nästa gång gynnsam bevarandestatus ska rapporteras för björn, lo och järv så ska det ske tillsammans med Jordbruksverket. De båda myndigheterna bör också inhämta synpunkter från olika intressen i frågan. Nästa gång det krävs av Sverige är

²Åtgärder för Samexistens mellan människa och varg (SOU 2013:60).

³<http://www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pessmeddelanden/Naturens-halsokontroll-genomford/>

2019, men det kan också göras tidigare om nya underlag kommer fram eller annat som gör att det finns anledning att anse att bedömningen om gynnsam bevarandestatus har förändrats.

Kungsörnen

Vi menar att förslaget om ett referensvärde för kungsörnen blir problematiskt i förhållande till miljömålsarbetet. För kungsörnen är de sociala konflikterna mycket små. Vi anser att det finns en bred uppfattning att kungsörnen ska fortsätta sin positiva utveckling och spridning över Sverige. Inte minst det faktum att vi har ett ”kungsörnsprojekt” talar för detta. Erfarenhetsmässigt vet vi också att rovfåglar är extra känsliga för kemikaliespridning eller andra störningar i miljön.

Kungsörnen är en art som finns i EU:s fågeldirektivs bilaga 1 och lyder inte under art- och habitatdirektivet. Jakt på arterna som finns i bilaga 1 är inte tillåtet förutom i vissa mycket speciella undantag. Vi menar att riksdagen bör avslå regeringens proposition i denna del. Regeringen behöver återkomma till riksdagen för att tydliggöra att någon annan jakt än skydds jakt inte är aktuell för kungsörn i Sverige.

Vi kan också konstatera att regeringen inte berett förslagen om kungsörn på ett sätt som överensstämmer med svensk förvaltningstradition. Rovdjursutredningen⁴ ansåg att kungsörn skulle ingå i de övergripande målen men har inte berett den frågan eftersom det inte ingick i utredningens uppdrag.

Jakt

Vi stöder den ökade regionala delegeringen för jakt som regeringen föreslår. Det ökar delaktigheten och för besluten dit de ska – till de människor som berörs.

Främst vargen är ett hot mot tamdjur, vilket innebär ökade kostnader och oro för djurägare. I områden med mycket varg försvåras jakt eftersom jakt-hundarna riskerar att rivas av vargen. Allt detta gör att människor känner oro och rädsla, och för oss socialdemokrater är det viktigt att politiken bygger på respekt för människors rätt att leva, bo och verka var de vill.

Vargstammen har växt kraftigt. Vi menar att detta ger stammen möjlighet att klara genetiken men det ställer också frågan om jakt på sin spets.

Vi menar att vargstammen ska begränsas i områden med stora konflikter mellan människa och rovdjur och att delegeringen av jaktbeslut måste öka för att ge en större lokal delaktighet.

Vi vill vara tydliga med att vi inte ser det som en framkomlig väg att tillåta föryrgringar av varg inom renskötselområdet.

Vi menar att den årliga ökningen som vargstammen har i dag möjliggör att genomföra jakt i de områden där problemen med tamdjurshållning och andra

⁴ Mål för rovdjuren (SOU 2012:22).

Fel! Okänt namn på

konflikter mellan människa och varg är som störst. De stora problemen finns i dag i ett mindre antal svenska kommuner. Vi menar att antalet vargar och vargrevir ska begränsas i dessa kommuner redan i dag. Den nya modellen där beslut om skydds jakt kan fattas i förebyggande syfte kan användas i förvaltningen här. Den bör dock kompletteras med gemensamma riktlinjer och ett stort lokalt inflytande.

När stammen bedöms ha gynnsam bevarandestatus kan populationsbegränsande jakt användas i förvaltningen.

Bidrag och ersättningar

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har genomfört ett treårigt forskningsprojekt som ska ge svar på hur mycket ren en björn faller. I studien ingår två samebyar. Studien visar att bland de dräktiga vajor som hade försetts med sändare har konstaterats att 43 procent saknade kalv vid renkalvmärkning. Något som direkt kan kopplas till ett ökat rovdjurstryck av framför allt björn. Eftersom björnstammen har ökat de senaste tio åren jämfört med andra predatorer på ren bedömer både samebyarna och SLU att björnen är en betydligt större predator på renkalv än vad som tidigare varit känt.

De nya forskningsresultaten borde leda till en översyn av ersättningssystemet för samerna på grund av rovdjursskador. Vi anser att det är viktigt att värna den lagstadgade rovdjursskadeersättningen till rennäringen. Vi menar att rovdjurspolitiken i stort är beroende av att det ersättningssystem som finns fungerar tillfredsställande. Det gör det inte i dag. Kritiken är hård, och i många fall är det den enskilda företagaren i glesbygd som får stå för de förluster som en centralt beslutad rovdjurspolitik medför om inte ersättningssystemen fungerar.

Vi menar att det också behövs en översyn av regelverket för ersättning för rovdjursskador och för förebyggande åtgärder även utanför renskötselområdet.

Till exempel bör översynen undersöka om det inte är rimligt att det att ha hjortar i hägn som i vissa avseenden behandlas som tamdjur, bör berättiga till ersättning för skador från rovdjur.

Vi menar att en grundinställning bör vara att samhällets ersättningar för viltskador och bidrag till förebyggande åtgärder ska ses som en nödvändig del i samhällets satsningar på att bevara natur- och kulturvårdande djurhållning.

Vid översynen bör man också undersöka om det inte är rimligt att lämna viss ersättning för underhåll av viltstängsel. Man bör också undersöka om ersättningsnivåerna är relevanta.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2013

Matilda Ernkrans (S)

Johan Löfstrand (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Pyry Niemi (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Sara Karlsson (S)

Kristina Nilsson (S)